

**“THE JOURNAL OF BANAT STUDIES”
– LANDMARK IN THE BANAT ACADEMIC PRESS**

**«LA REVUE D'ÉTUDES DE BANAT»
– POINT DE REPÈRE DANS LA PRESSE ACADÉMIQUE DE BANAT**

**„REVISTA DE STUDII BANATICE”
– REPER ÎN PRESA ACADEMICĂ BĂNĂȚEANĂ***

Viviana MILIVOIEVICI

Academia Română – Filiala Timișoara,
Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”
B-dul Mihai Viteazu, nr. 24, Timișoara, România
viviana.poclid@yahoo.com

Abstract

An important role in the promotion of the culture in the region of Banat is detained by the “Titu Maiorescu” Banat Studies Institute, and a mean of affirmation is made out of the founding of the “Journal of Banat Studies”, itself being a landmark in the national academic press.

The “Journal of Banat Studies” valorises diverse scientific contributions that approach the social and humanistic domain, elaborated by the specialists in the specific subjects, promoting the idea of unity in diversity. Here, are found studies, articles, commented documents, portraits, evocations, inedited manuscripts etc., which refer to Banat or which have a connection with this cultural space, bringing forward to the readers pieces of rich information, centred on the current cultural phenomenon. The studies and the scientific research are accompanied by abstracts written in international languages, English, German and French, notes and the afferent bibliography.

Résumé

Un rôle important dans la promotion de la culture dans l'espace qu'il possède, l'Institut d'études de Banat «Titu Maiorescu» et un moyen d'affirmer sa fondation se compose de «La revue d'études de Banat», qui est un point de repère dans la presse académique nationale.

«La revue d'études de Banat» rétabli des contributions scientifiques diverses liées aux domaines humains et sociaux développés par des spécialistes dans leurs disciplines respectives, la promotion de l'idée de l'unité dans la diversité. Sont publiés des études, articles, documents commentés, portraits, évocation, manuscrits inédits etc., se référant à Banat ou se rapportant à cet espace culturel. Les études scientifiques et la recherche sont accompagnés de résumés des langues internationales, anglais, allemand et français, notes et bibliographie.

Rezumat

Un rol important în promovarea culturii în spațiul bănățean îl deține Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, iar un mijloc de afirmare al acesteia este constituit de fondarea „Revistei de Studii Banatice”, aceasta fiind un reper în presa academică națională.

* Lucrare susținută în cadrul Congresului Internațional de Istorie a Presei, Ediția a IX-a, cu tema *Tradiții ale presei științifice*, organizat la Timișoara, în 14-16 aprilie 2016, de Asociația Română de Istorie a Presei (ARIP) în colaborare cu Academia Română, Filiala Timișoara, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, Societatea Enciclopedică a Banatului și Institutul de Cultură al Românilor din Voivodina (Serbia).

„*Revista de Studii Banatice*” valorifică diverse contribuții științifice referitoare la domeniile uman și social, elaborate de specialiști în disciplinele respective, promovând ideea de unitate în diversitate. Sunt publicate aici studii, articole, documente comentate, portrete, evocări, manuscrise inedite etc., referitoare la Banat sau care au tangență cu acest spațiu cultural, oferind publicului cititor bogate informații, centrate pe fenomenul cultural actual. Studiile și cercetările științifice sunt însoțite de rezumate ale acestora în limbi de circulație internațională, engleză, germană și franceză, note și bibliografia aferentă.

Keywords: *The Romanian Academy, Timișoara Branch, the “Titu Maiorescu” Banat Studies Institute, scientific and editorial activity, the academic space from Timișoara, the cultural space from Banat*

Mots-clés: *Académie Roumaine, Direction Timișoara, l'Institut d'études de Banat «Titu Maiorescu», activité scientifique et éditoriale, espace académique de Timișoara, espace culturel de Banat*

Cuvinte cheie: *Academia Română, Filiala Timișoara, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, activitate științifică și editorială, spațiu academic timișorean, spațiu cultural bănățean*

Prin tradiție, spațiul bănățean este unul multicultural și multiethnic, în care au interferat mereu și s-au manifestat diversele valori.

Așezarea geografică favorabilă, la confluența între Europa Centrală și cea de Est, îi conferă acestui spațiu o largă deschidere și multiple beneficii, atât economice, dar și culturale. Fiind un spațiu al interferențelor, de-a lungul timpului, s-au produs aici nenumărate transferuri etnice și culturale între cele trei țări învecinate. Aceste schimburi au facilitat conectarea continuă la valorile culturii europene.

O importantă caracteristică este aceea că tradiția bănățeană a promovat viața culturală în întreaga comunitate. Pe fundalul unei toleranțe reciproce, ca adevărat model de viață al bănățenilor, sentimentul apartenenței a determinat mereu păstrarea valorilor, tradițiilor și obiceiurilor specifice. Astfel, cultura a devenit, de-a lungul vremii, principalul liant al locuitorilor acestor meleaguri.

Întreaga sferă culturală a generat importante oportunități de dezvoltare a unei vieți cultural-artistice armonioase.

Existența unei instituții precum Filiala Timișoara a Academiei Române a favorizat diversificarea culturală continuă pe meleagurile bănățene. În istoria științei și culturii românești, Academia Română ocupă un loc aparte, prin activitatea desfășurată de-a lungul timpului, prin autoritatea deciziilor luate, prin unitatea și solidaritatea națională manifestate, ea fiind „un corp de elită al științei și inteligenței”, „templul cel mai înalt al culturii neamului”, „supremul areopag al gândirii și simțirii românești”.

Este o onoare pentru locuitorii acestei zone să se poată mândri că Banatul a fost locul unde atâtea distinse personalități au găsit mediul propice pentru îmbogățirea științei și a culturii. (<http://acad-tim.tm.edu.ro/acadbanat>). Și iată, că în anul acesta, 2016, se împlinesc 150 de ani de existență a Academiei, și 65 de ani ai Filialei Timișoara!

În cadrul Academiei Române, Filiala Timișoara, există mai multe Institute, Centre și Colective de Cercetare, precum: Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, Biblioteca Filialei Timișoara a Academiei Române, Institutul de Chimie, Centrul de Cercetări Tehnice Fundamentale și Avansate, Colectivul de Cercetare Științifică Dezvoltare Rurală Durabilă a României și Observatorul Astronomic.

Un rol important în promovarea culturii în spațiul bănățean îl deține Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, iar un mijloc de afirmare al acesteia este constituit de fondarea „Revistei de Studii Banatice”, aceasta fiind un reper în presa academică națională.

În cele ce urmează, vom realiza prezentarea volumelor apărute în intervalul 2010-2013, avându-se în vedere aspecte legate de structura volumelor, secțiunile abordate, colectivul redacțional, prezentând câteva informații în ceea ce privește activitatea redactorilor revistei în cadrul spațiului academic timișorean.

Din Comitetul de redacție al revistei fac parte următorii: director: Crișu Dascălu, redactor-șef: Ioan Hațegan, secretar de redacție: Ioan David, membri: Doina Bogdan-Dascălu, Sorina Ianovici-Jecza și Miodrag Milin. Colegiul de redacție a fost alcătuit din: Dan Berindei (București), Nicolae Bocșan (Cluj-Napoca), Ștefan Buzărnescu (Timișoara), Silviu Cerna (Timișoara), Nicolae Corneanu (Timișoara), Marcel Corniș Pop (Richmond), Costin Feneșan (București), Rudolf Gräf (Cluj-Napoca), Klaus Heitmann (Heidelberg), Harald Heppner (Graz), Michael Metzelin (Viena), Victor Neumann (Timișoara), Păun Ion Otiman (Timișoara), Ljubodrag Ristić (Belgrad), Marius Sala (București), Biljana Sikimić (Belgrad), Eugen Simion (București), Nikola Tasić (Belgrad), Răzvan Teodorescu (București), Dumitru Țeicu (Reșița).

„Revista de Studii Banatice” valorifică diverse contribuții științifice referitoare la domeniile uman și social, elaborate de specialiști în disciplinele respective. Sunt publicate aici studii, articole, documente comentate, portrete, evocări, manuscrise inedite etc., referitoare la Banat sau care au tangență cu acest spațiu cultural.

Apariția numărului 1, anul I, iulie-decembrie 2010, reprezintă un punct de referință în istoria presei academice bănățene. După cum afirmă academicianul Păun Ion Otiman, în noiembrie 2010: „Apariția «Revistei de studii banatice», revistă de cultură, pluridisciplinară, umanistă, a Academiei Române – Filiala Timișoara, reînnoadă o veche și frumoasă tradiție culturală a Banatului interbelic. Întreruperea brutală, cauzată de instalarea comunismului, a apariției revistelor de cultură «Banatul» (director Aron Cotruș), «Analele Banatului», «Revista Institutului Social Banat-Crișana» (director Cornel Groșoreanu), a generat un gol în literatura de specialitate culturală, istorică.” (OTIMAN, în R.S.B., 2010, 7). În finalul cuvântului înainte, autorul menționează: „Lipsea însă o publicație cu deschidere pluridisciplinară și umanistă, susținută de competențele științifice, culturale și artistice din zonă sau interesate de acest spațiu, care să reflecte, într-o manieră convingătoare, potențialul spiritual al Banatului.

«Revista de studii banatice» a fost înființată tocmai în acest scop, pe care, îmi exprim convingerea, îl va urmări cu pasiune, consecvență și, îndeosebi, cu rodnicia dorită de cititorii ei. De asemenea, «Revista de studii banatice» pune la dispoziția colegilor cercetători din domeniile istoriei și culturii bănățene paginile sale pentru două teme fundamentale: *Istoria Banatului* și *Enciclopedia Banatului*, lucrări așteptate cu mult interes, de multă vreme, de către publicul cititor.” (IBIDEM, 9).

Conținutul primului număr al revistei este structurat pe următoarele secțiuni: *Instituții bănățene*, *Arheologia spiritului*, *Evocări*, *Documente*, *Comentarii*, *Recenzii*.

La rubrica *Instituții bănățene*, menționăm următoarele studii: Ioan Munteanu, *Biserica Ortodoxă Română și apărarea învățământului confesional la începutul secolului al XX-lea*¹, Ovidiu Laurențiu Roșu, *Conducerea Comunității de Avere a fostului regiment grăniceresc româno-bănățean nr. 13 din Caransebeș (1923-1948)*², Păun Ion Otiman, *Grănicerii bănățeni și Comunitatea de Avere*.

¹ Studiul are în vedere aspecte ce țin de politica școlară oficială din statul maghiar, în perioada dualismului austro-ungar, raportate la obiective de subordonare, de asimilare etnică și lingvistică a populațiilor nemaghiare. Un rol deosebit de important l-a avut Biserica Ortodoxă Română, remarcându-se, în special, „conduita demnă a conducătorilor Bisericii Ortodoxe Române și voința lor a apăra dreptul românilor de instruire în școli confesionale cu predarea în limba maternă...” (R.S.B., 2010, 22).

² „Comunitatea de Avere din Caransebeș (înființată în 1879) a reprezentat un reper important pentru lumea bănățeană (...) timp de mai bine de șase decenii, în domeniul economic, social, cultural sau educativ, reprezentanții acesteia acționând constant pentru realizarea năzuinței de ridicare materială și culturală a satelor din zona fostului regiment de graniță din Caransebeș.” (R.S.B., 2010, 41)

Secțiunea *Arheologia spiritului* cuprinde: Doina Bogdan-Dascălu, Crișu Dascălu, *Ideografia ca substitut al biografiei*³, Ioan Hațegan, *Interferențe culturale la Dunărea Mijlocie și de Jos în mileniul al II-lea al erei creștine. Cu privire specială asupra Banatului*⁴, Victor Neumann, *Izvoarele iluminist-romantice ale intelectualității române din secolul al XIX-lea. Biblioteca lui Vasile Maniu*.

Secțiunea *Evocări* este dedicată unor două personalități din spațiul cultural bănățean: Grațiela Benga, *Anișoara Odeanu – trasee pentru o nouă lectură*⁵ și Dumitru Vlăduț, *Grigore Popiți, personalitate a literelor și vieții culturale din Banat*⁶.

Studiul *Documentar 1989 (I)*, semnat de Miodrag Milin, este primul dintr-o serie de documente ce valorifică aspecte ce țin de istoria recentă a Banatului, însuși autorul afirmând: „Textul care urmează este un fragment al înregistrării depoziției martorului colonel Nicolae Predonescu, șef al Statului Major al Diviziei 18 mecanizate «Decebal» de la Timișoara.

Înregistrare de la *Procesul lotului Timișoara*, al celor 25 de generali, ofițeri superiori și ofițeri de la Miliție și Securitate, inculpați pentru crimele săvârșite asupra populației civile, revoltate împotriva comunismului lui Nicolae Ceaușescu, în cursul Revoluției de la Timișoara (decembrie 1989).

Fragmentul aduce noi informații, despre starea de confuzie și haos la nivelul conducerii Armatei de la Timișoara, care a precedat și apoi a cauzat începutul masacrului din după amiaza de 17 decembrie 1989 (Arhiva Radio Timișoara, *Fond Procesul de la Timișoara*, caseta 255).” (MILIN, în R.S.B., 2010, 107)

La secțiunea *Comentarii*, este adăugat studiul lui Vladimir Lj. Cvetkovic, *Tratatulele privind rezolvarea incidentelor de graniță (Timișoara, 1953) și impresiile delegației iugoslave despre realitatea românească*.

Ultima parte a revistei este dedicată recenziilor la diversele volume apărute în ultima perioadă, atât în spațiul cultural românesc, dar și în cel învecinat granițelor țării: „Balcanica”, XXXVIII, Annual of the Institute for Balkan Studies. Editor Dušan T. Bataković, Belgrade, 2008 (Grațiela Benga); Srpska Akademija Nauka i Umetnosti. Balkanoloski Institut. *Bajasi na Balkanu. Identitet etnike zajednice*. Urednik Biljana Sikimić i Dušan T. Bataković, Beograd, 2005 / Academia Sârbă de Știință și Artă. Institutul de Studii Balcanice. *Băieșii din Balcani. Identitatea comunității etnice*. Volum coordonat de Biliana Sikimić și Dušan T. Bataković, Belgrad, 2005 (Viviana Milivoievici); Doina Bogdan-Dascălu, *Arta de a scrie, arta de a citi*, Timișoara, Editura Anthropos, Editura David PressPrint, 2010 (Grațiela Benga); Livius Ciocârlie, Ion Manta, *Încrâncenarea vieții. Roman Cotoșman*, Editura Brumar, Fundația Interart Triade, Timișoara, 2008 (Sorina Ianovici-Jecza); Istorijski Arhiv u Pancevu. Mrca Maran, *Kulturni Razvoj Rumuna u Banatu. 1918-1941*, Pancevo, 2004 / Arhiva Istorică din Pancevo. Mircea Măran, *Dezvoltarea culturală a românilor în Banat. 1918-1941*, Pancevo, 2004 (Viviana Milivoievici); Ivo Muncian,

³ Studiul dedicat iluministului bănățean Paul Iorgovici (1764-1808), pornește de la ipoteza pe care autorii doresc să o verifice pe parcursul cercetării întreprinse, aceea conform căreia „în anumite împrejurări, cel puțin, lacunele privind biografia unui autor pot fi suplinite prin identificarea surselor care i-au alimentat gândirea.” (R.S.B., 2010, 49). Constatând faptul că există o multitudine de informații discutabile în ceea ce privește viața cărturarului bănățean și că acestea nu creează niciun fel de legătură cu opera sa, autorii studiului propun „o inversare a perspectivei: pornind de la datele furnizate de operă, să validăm sau, în orice caz, să acredităm drept plauzibile o serie de informații biografice care nu au putut fi confirmate până acum.” (R.S.B., 2010, 53) „Acest traseu presupune mai multe operații succesive: – notează autorii – identificarea unor principii, teorii, idei și fapte prezente în *Obsevații*; identificarea surselor din care Paul Iorgovici le-a extras; situarea acestor surse într-o geografie spirituală europeană; precizarea limbilor de acces la aceste surse.” (R.S.B., 2010, 54)

⁴ Mileniul al II-lea, sau „mileniul tăcut” (175-1241 d. Ch.), este surprins de semnatarul studiului din mai multe perspective, și anume: istoric, geografic, administrativ, religios și cultural, evidențiind atât interferențele, dar și convergențele culturale realizate aici.

⁵ Sunt aduse în discuție romanele Anișoarei Odeanu, precum: *Într-un cămin de domnișoare* („carte a confesiunilor directe, dar nu lipsite de o profundă inocență”) (R.S.B., 2010, 83), *Călător în noaptea de ajun* (numit inițial *Singurătate*).

⁶ Studiul evidențiază aspecte biografice și literare ale vieții și operei poetului bănățean, Grigore Popiți.

Scriitori sârbi din România, Timișoara, Uniunea Sârbilor din România, 2007 (Viviana Milivoiević); „Studii de știință și cultură”. Revistă trimestrială editată de Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, V, 2009, nr. 1 (16) (Ștefan Gencărau); Cornel Ungureanu, *Geografia literaturii române, azi*, vol. 4 – *Banatul*, Pitești, Editura Paralela 45, 2005 (Dana Nicoleta Popescu).

Următorul volum al revistei, anul II, 2011, numerele 1-2, ianuarie-decembrie, este unul amplu, însumând 216 pagini. Secțiunile acestui număr cuprind diverse studii științifice și sunt grupate astfel:

La secțiunea *Literatură*: Delia Badea, *Critica literară bănățeană. Repere contemporane*⁷, GrațIELA Benga-Țuțuianu, *Poezia din Banat în perioada postbelică*⁸, Doina Bogdan-Dascălu, *Literatura română din Voivodina în dicționarele din România*⁹, Crișu Dascălu, *Direcții și modalități de studiere a literaturii române din Banat*¹⁰, Ioan David, *Etape ale istoriei presei românești din Banat*¹¹, Dana Nicoleta Popescu, *Romanul bănățean postbelic. Direcții și tendințe*¹².

Secțiunea *Documente* cuprinde: Livius Petru Bercea, *Un dicționar de neologisme de la mijlocul secolului al XIX-lea*, David Blidariu, Păun Ion Otiman, Diana Otiman-Blidariu, *Unele aspecte ale învățământului românesc în Peninsula Balcanică (1864-1946)*, Miodrag Milin, *Documentar 1989 (II)*.

Rubrica *Aniversări* îi este dedicată lui Paul Miclău '80: Delia Badea, *Poetologia. Hermeneutica unei noi discipline*¹³, Veronica-Alina Constănceanu, *Puterea limbajului*¹⁴.

⁷ Cercetarea aduce în discuție câteva aspecte legate de redescoperirea și afirmarea spațiului cultural local, prin impunerea unor personalități în viața literară, strâns legată de activitatea publicistică. Sunt amintiți aici: *Livius Ciocârlie și școala cronicarilor literari de la „Orizont”, Cronicarii lugojeni. Costantin Buiciuc și Dorin Murariu, Criticii de la „Reflex”. Ada Cruceanu, Mircea Martin și critica universitară bănățeană, Lexicografii literari: Olimpia Berca, Alexandru Ruja, Diana Zărie, Paul Eugen Banciu și Aquilina Birăescu.*

⁸ Studiul evidențiază câteva dintre liniile directe ale evoluției liricii postbelice din spațiul literar bănățean. Sunt trecuți în revistă următorii poeți: Petre Stoica, Petru Sfetcă, Anghel Dumbrăveanu, Crișu Dascălu, Dușan Petrovici, Gheorghe Azap, Octavian Doclin, Șerban Foartă, Ion Monoran, Robert Șerban, Eugen Dorcescu, Eugen Bunaru, Costel Stancu, Ioan Petraș, Gheorghe Mocuța, Moni Stănilă.

⁹ Sunt discutate aici diversele lucrări lexicografice și dicționarele în care apar menționați scriitorii români din Voivodina. Situația este prezentată analitic și comparativ în lucrări apărute înainte și după 1989. În finalul studiului, autoarea face precizarea că acești importanți scriitori își vor găsi locul convenit în bine-cunoscuta *Enciclopedie a Banatului*, volumul I, *Literatura*, al cărei coordonator este, alături de o întreagă echipă de cercetători.

¹⁰ În concepția autorului, principalele direcții și modalități de studiere a literaturii române din Banat sunt identificate în două etape ce se întrepătrund. O primă etapă este reprezentată de „o istorie literară alcătuită dintr-o succesiune de micromonografii ale scriitorilor”, pentru a doua etapă „se recomandă, ca fiind mai adecvate istorii literare ale genurilor (speciilor), căci ea permite evidențierea traseelor tematice și stilistice parcurse de autori...” (R.S.B., 2011, 29)

¹¹ Etapele istoriei presei românești din Banat, identificate de semnatarul studiului, sunt următoarele: *I. Perioada intențiilor jurnalistice (1794-1874) (1. Momentul Ion Molnar Piuaru și Paul Iorgovici, 2. Momentul Eftimie Murgu, 3. Momentul Simeon Manguica), II. Perioada presei de vocație (1874-1918), (amintim aici publicațiile: „Luminătorul”, „Foaia diecezană”, „Dreptatea”, „Drapelul”, „Educatorul” etc.) III. Perioada presei marilor valori (1918-1944) (presa a fost extrem de diversificată, punându-se accentul pe valorile culturale tradiționale), IV. Perioada presei „reacționare” (1944-1947) (cu cele patru etape: 1. Ponegrirea publicațiilor existente și a personalităților vremii, unele simboluri ale Banatului, 2. Reorganizarea cenzurii, 3. Suspendarea temporară a unor publicații, 4. Suprimarea publicațiilor), V. Perioada presei cu limba de lemn (1948-1989) (toate publicațiile apărute erau organe de propagandă ale partidului de guvernământ), VI. Perioada presei postdecembristă (1989-prezent) (în perioada 1989-2009 „au existat, numai în județul Timiș, peste 300 de publicații. În prezent, le putem număra pe două mâini.”) (R.S.B., 2011, 40)*

¹² Sunt aduse în discuție romanele intervalului 1945-2006, printre romancierii amintiți aflându-se: Sorin Titel, Ion Marin-Almăjan, Ion Arieșanu, Gheorghe Schwartz, Rafael Mirciov, Viorel Marineasa, Daniel Vighi, Alexandra Indrieș, Ildico-Clara Achimescu, Radu Ciobanu, Titus Emil Suci, Laurențiu Cerneț, Nina Ceranu, Dan Florița Seracin, Gheorghe Jurma, Ion Scorobete, Viorel Micota, Veronica Balaj, Paul Eugen Banciu, George Șerban, Livius Ciocârlie, Mircea Nedelciu, Adriana Babeți, Mircea Mihăieș, Remus Valeriu Giogioni.

¹³ Plecând de la volume precum *Le signe linguistique, Semiotica lingvistică, Signes poétiques, Le Poème moderne*, autoarea studiului evidențiază contribuțiile fundamentale ale lui Paul Miclău în domeniul lingvisticii și a cercetării semiologice, fondatorul unei noi discipline, poetologia, „urmărind și ilustrând prin analize concrete, pe text, evoluția poeziei către statutul de poem.” (R.S.B., 2011, 97)

¹⁴ Articolul evidențiază o analiză metatextuală a romanului *Dislocații* (titlu inițial, *Comoara*).

În cadrul secțiunii dedicate instituțiilor, sunt încadrate următoarele studii: Radu Ardelean, *Programul publicației „Drum nou”*, Alina Lioara Covaci, *Conferințele preoțești-învățătorești organizate în Episcopia Arad în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, Ovidiu Laurențiu Roșu, *Evidența structurilor cooperatiste la nivelul Institutului Național al Cooperăției – Serviciul Cooperatist al Județului Severin (1947-1948)*.

Personalitățile avute în vedere în acest număr, se regăsesc în articolele: Dorina Chiș, *Academicianul Remus Răduleț și rolul lui în dezvoltarea terminologiei științifice*, Sorina Ianovici-Jecza, *De amicitia. Corespondența Romul Ladea – Virgil Birou*.

La secțiunea *Recenzii*, sunt scrise articole despre ultimele apariții editoriale: Pia Brânzeu, *Bodysong*, Timișoara, Editura Fundației Interart Triade, Brumar, 2010 (GrațIELA Benga-Țuțuianu); Miodrag Ciurușchin, *Relații politico-diplomatice ale României cu Serbia în perioada 1903-1914*, Timișoara, Editura Mirton, 2010 (Florin Zamfir); Mariana Dan, *Construcția și deconstrucția canonului identitar*, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2010 (Delia Badea); Dan Florița-Seracin, *Scrisul românesc în Banat. Lirica interbelică*, Lugoj, Editura Nagard, 2010 (GrațIELA Benga-Țuțuianu); Valeriu Leu, Costa Roșu, *Cronici bisericesti. Manuscrise din Banat. Secolele XIX-XX. Din istoria monografismului bănățean*, Zrenianin, Editura ICRV, 2009 (Viviana Milivoievici); Mircea Măran, *Românii din Voivodina. Istorie, demografie, identitate românească în localitățile Voivodinei*, Zrenianin, Editura ICRV, 2009 (Viviana Milivoievici); Ionela Mengher, *Creații populare în „Nădejdea” (Poezia)*, Novi Sad, Editura Fundației Române de Etnografie și Folclor din Voivodina, 2009 (Dana Nicoleta Popescu); Olimpia Pancaricean, *Mărghita, pagini de istorie culturală. Contribuție la monografia satului*, Zrenjanin, Editura ICRV, 2009 (Dana Nicoleta Popescu); Ovidiu Laurențiu Roșu, *Comunitatea de Avere a fostului Regiment Grăniceresc Româno-Bănățean nr. 13 din Caransebeș (1879-1948)*, Timișoara, Editura Cosmopolitan Art, 2010 (Alexandru Kósa); Francois Ruegg, *La Est nimic nou*, Timișoara, Editura Eurostampa, 1998 (Ștefan Buzărnescu); *70 de ani de activitate arhivistică în Banat. Încercare monografică*, Timișoara, Editura Tempus, 2008 (Alexandru Kósa); *Skolstvo u Srbiji (1817-1838)*, Belgrad, 2009 (Viviana Milivoievici).

Pe parcursul anului 2012 (anul III), au apărut două numere, în două volume diferite. Astfel, numărul 1 (ianuarie-iunie), cuprinde articole, studii și recenzii, grupate pe diferite rubrici.

În cadrul secțiunii *Istorie medievală*, sunt cuprinse: Zoltan Iusztin, *Blasiu de Muron*, Adrian Magina, *Două documente privind posesiunile familiei Jaksic din Comitatele Cenad și Timiș*.

La rubrica *Istorie ecleziastică*, sunt articolele: Stevan Bugarski, *Formele de învățământ teologic în cadrul Episcopiei Ortodoxe Sârbe a Timișoarei din România, 1919-1961*, Alina-Lioara Covaci, *Conferințe preoțești organizate în Episcopia Caransebeș la începutul secolului al XX-lea*, Vasile Petrica, *Episcopul Ioan Popasu (1808-1889) și activitatea sa extraeclesiastică*.

Secțiunea *Istorie și presă*, cuprinde: Livius Petru Bercea, *Lecțiuni și emendări la o ediție Eminescu*, Dorina Chiș-Toia, *„Foaia diecesană” în contextul culturii din Banat*, Ana-Maria Dascălu, *Banatul șvăbesc în proza Hertei Muller și a lui Johann Lippert*, Bogdan Mihai Dascălu, *Titu Maiorescu și Banatul*, Dumitru Vlăduț, *Revista arădeană „Salonul literar”*.

Receziile vizează ultimele apariții editoriale și publicistice din spațiul cultural bănățean de la Sud și Nord de Dunăre: „Banat”, IX, 2012, nr. 1, 2, 3, 4 (GrațIELA Benga-Țuțuianu); „Banatica”, 21, 2011, 518 p. (Alexandru Kósa); George C. Bogdan, *Din istoria culturală a Banatului. I. Articole din „Reșița” (1935-1940)*. Prefață de Crișu Dascălu. Ediție îngrijită, studiu introductiv și tabel cronologic de Doina Bogdan-Dascălu, Editura David Press Print, 2011, 226 p. (Veronica-Alina Constanțeanu); Leonhard Bohm, *Locuitorii Banatului*. Ediție îngrijită, traducere și prefață de Crișu Dascălu, Timișoara, Editura David Press Print, 2011, 113 p. (Delia Badea); Nicolae Brânzeu, *Jurnalul unui preot bătrân*, ediția a II-a, îngrijită, prefațată și adnotată de Pia Brânzeu și Luminița Wallner-Bărbulescu, cu un cuvânt înainte de Claudiu T. Arieșan, Timișoara, Editura Eurostampa, 2011, 784 p., il. (Radu Ardelean); Aurel Cosma Jr., *Scrieri. 2. Corespondență*. Prefață de Crișu Dascălu. Ediție îngrijită, studiu introductiv, notă asupra ediției și indice toponomastic de Raul Ionuț Rus și Teodora Drăghici. Tabel cronologic de Ioan David, Timișoara, Editura David Press Print,

2011, 515 p. (Veronica-Alina Constănceanu); Ela Cosma, *Sași, austrieci, slavi în Transilvania și Banat (Biografii de secol XIX și din vremea revoluției pașoptiste)*, București, Editura Academiei Române, 2009, 467 p. (Alexandru Kósa); Marcu Mihail Deleanu, *Memorial, documente și studii despre George Cătană*, Reșița, Editura Tim, 2011, 198 p. (Dorina Chiș-Toia); Emil Dumitrașcu, *Monografia satului Mâtnicu Mare, județul Caraș-Severin*, Editura Universitaria, Craiova, 2011, 300 p. (Vasile Petrica); Pavel Jumanca, *Amintiri. Anii tinereții*. Cuvânt înainte de Nicolae Bocșan. Studiu introductiv, transcriere, note și îngrijire de Laurențiu Ovidiu Roșu, Timișoara, Editura David Press Print, 2011, 504 p. (Doina Bogdan-Dascălu); Timea Lelik, Claudiu Călin, *Maria Radna – Mică monografie istorică și artistică a bazilicii papale și a complexului monastic*, Arad, Carmel Print & Design, 2011, 116 p. (Alexandru Kósa); Valeriu Leu, *Studii și documente bănățene 2*, Ediție postumă îngrijită de Carmen Albert, Timișoara, Editura Mirton, 2011, 489 p. (Alexandru Kósa); *Melanges d'Histoire Generale; Extincta est lucerna orbis. John Hunyadi and his Time*, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, IDC Press, 2009, 562 p. (Alexandru Kosa); Vasile Petrica, *Savantul Traian Lalescu (1882-1929) și cultura Banatului*, Reșița, Editura Eftimie Murgu, 2010, 216 p. (Doina Bogdan-Dascălu); „Piramida”, 2011, II, nr. 3, 150 p. (Viviana Milivoievici); *Românii în Europa Medievală (Între Orientul Bizantin și Occidentul Latin) – Studii în onoarea Profesorului Victor Spinei*. Volum îngrijit de Dumitru Țeicu și Ionel Căndea, Brăila, Editura Istros, 2008, 893 p. (Alexandru Kósa); Lijana Stosic, *Srpska umetnost (Serbian Art), 1690-1740*, Beograd, 2006, 295 p. (Dorina Sabina Pârvolescu); „Studii de știință și cultură”, VIII, 2012, nr. 1, 2, 3 (Delia Badea); Cornel Ungureanu, *Petre Stoica și regăsirea Europei Centrale*, București, Editura Palimpsest, 2010, 241 p. (GrațIELA Benga-Țuțuianu).

Cel de-al doilea volum, numărul 2 (iulie-decembrie), este un număr aniversar, de colecție. Este un număr consistent, bogat în informații culturale bine documentate, ca de altfel toate numerele revistei. O secțiune a acestui număr este dedicată *Centenarului Anișoara Odeanu*, secțiune ce reunește textele prezentate la Simpozionul Centenar Anișoara Odeanu, Timișoara, mai 2012, organizat de Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu” al Academiei Române, Filiala Timișoara. Cuvântul de început îi aparține lui Crișu Dascălu care, în studiul său, *Anișoara Odeanu azi*, rememorează câteva aspecte personale ale primelor întâlniri cu scriitoarea timișoreancă: „...era într-o toamnă, participam, ca de obicei, la cenaclul scriitorilor timișoreni. Nu mai știu ce s-a citit și ce s-a discutat, dar îmi amintesc sfârșitul ședinței, când, la plecare, o Doamnă distinsă mă oprește și îmi spune cu voce neașteptat de tânără: «Sunteți Domnul Crișu Dascălu». Propoziție fără iz interrogativ... așa încât nici eu nu am dat vreun răspuns, nici Doamna nu părea să-l fi așteptat, căci a continuat: «Sunt Anișoara Odeanu. Vă invit să ne însoțiți. Îmi va face plăcere să stăm de vorbă». (...) Datoria noastră este ca, măcar acum, la un secol o dată, se ne întrebăm cine este, pentru noi, cei de azi, Anișoara Odeanu. Întâlnirea la care suntem părtași are și această îndatorire”, notează mai departe autorul. (DASCĂLU, în R.S.B., 2, 2012,7-8)

În continuare, sunt prezentate câteva *Exegeze și Comentarii bibliografice*: Delia Badea, *Copilăria ca spațiu generator de mit în romanul „Katinka sau fantomele de la Valea Lungă”*¹⁵, GrațIELA Benga-Țuțuianu, *Anișoara Odeanu și generația '27*¹⁶, Doina Bogdan-Dascălu, *George C. Bogdan – Anișoara Odeanu. Interferențe literare*¹⁷, Veronica-Alina Constănceanu, *Un dans pe sârmă, printre cămine de domnișoare*¹⁸, Ada D. Cruceanu, *Anișoara Odeanu – un contur poetic*¹⁹,

¹⁵ Este evidențiat aspectul autobiografic în romanul *Katinka sau fantomele de la Valea Lungă*, insistându-se asupra temei copilăriei, „în care călătoria inițiată întru descoperirea adevărului guvernează așezarea destinului în lume”. (R.S.B., 2, 2012, 12)

¹⁶ Cercetarea de față aduce în discuție aspecte referitoare la principalele orientări ale „tinerei generații” din perioada interbelică, reliefând legăturile de prietenie dintre Anișoara Odeanu și ceilalți reprezentanți ai acestei generații, Mircea Eliade, Mihail Sebastian, Eugen Ionescu, Petre Țuțea, Emil Botta, Emil Cioran etc.

¹⁷ Studiul semnaleză colaborarea Anișoarei Odeanu la publicația „Reșița”, întemeiată și condusă de George C. Bogdan. Este vorba de trei poezii ale acesteia: *Rugă, Legendă ariană și Interludiu*.

¹⁸ Paralelism între romanele *Într-un cămin de domnișoare*, al Anișoarei Odeanu și *O pasăre pe sârmă*, al Ioanei Nicolaie. „Citite în paralel, cele două cărți subliniază diferențele dintre cele două realități pe care le prezintă”. (R.S.B., 2, 2012, 37)

Ioan David, *Începuturile literare ale Doinei Peteanu (Anișoara Odeanu) în publicații din Lugoj*²⁰, Dana Nicoleta Popescu, *Anișoara Odeanu, o scriitoare nocturnă*²¹, Constantin-Tufan Stan, *Anișoara Odeanu și universul muzicii bănățene*²², *Adriana Weimer, Anișoara Odeanu și Camil Petrescu*²³, Livius Petru Bercea, *Un monograf al Anișoarei Odeanu*²⁴, Dorin Murariu, *Spectacolul oglindirii*²⁵.

La rubrica *Istoria presei*, semnalăm studiile: Doina Bogdan-Dascălu, *George C. Bogdan – gazetarul*, Ioan David, *Camil Petrescu, inițiatorul unui proiect eşuat: Sindicatul Presei din Banat*. Urmează apoi secțiunea *Comentarii*, aici fiind adăugat un studiu în limba italiană: Marco Cassioli, *Riforma catastale e opposizione contadina nel Banato del settecento*.

Seria de recenzii completează armonios volumul: Ioan Viorel Boldureanu, Simion Dănilă, Cornel Ungureanu, *Antologia literaturii dialectale bănățene (poezie, proză, teatru). 1891-2011*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2011, 528 p. (Dana Nicoleta Popescu); Ioan David, *Presa românească din Banat. Preocupări de cultivare a limbii. De la începuturi până în 1918*. Prefață de Crișu Dascălu. Studiu introductiv de Adrian Dinu Rachieru. Ediția a II-a revăzută, Timișoara, Editura David Press Print, 2012, 175 p. (Doina Bogdan-Dascălu); Ioan David, *Presă și cultură în secolul al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea*. Prefață de Crișu Dascălu. Studiu introductiv de Doina Bogdan-Dascălu. Ediția a II-a, Timișoara, Editura David Press Print, 2012, 265 p. (Dumitru Vlăduț); Marcu Mihai Deleanu, *Izvoare și preocupări dialectale în Banat*. Prefață de Crișu Dascălu, Timișoara, Editura David Press Print, 2012, 398 p. (Marin Petrișor); Ion B. Mureșianu, *Din trecutul slovei bănățene. 1500-1700*. Prefață de Crișu Dascălu. Ediție îngrijită de Bogdan Mihai Dascălu, Timișoara, Editura David Press Print, 2012, 75 p. (Delia Badea); Dana Nicoleta Popescu, *Măștile timpului. Mit și spiritualitate în proza lui Paul Eugen Banciu*, Timișoara, Editura Hestia & Anthropos, 2012, 272 p. (Grațiela Benga - Țuțuianu); Florin-Corneliu Popovici, *Max Blecher și retorica autenticității*, Timișoara, Editura David Press Print, 2012, 256 p. (Veronica-Alina Constănceanu); „Reflex”, 2011, 2012 (Dana Nicoleta Popescu); *Nicolae Țințariu*. Ediție îngrijită de Mircea Măran, Panciova, Editura Centrului Euroregional pentru Dezvoltarea Societății în Medii Multietnice „In medias res”, 2012, 348 p. (Virginia Popović); Petre Țurlea, *Românii din Serbia 1940-1944*, [București], Editura Enciclopedică, 2012, 832 p. (Miodrag Milin).

Volumul corespunzător anului IV (2013), conține numerele 1 și 2 (ianuarie-decembrie). Cuprinde patru secțiuni, respectiv: *Literatură, Istorie, Cronică și Recenzii*.

Secțiunea dedicată literaturii cuprinde, la rândul său, două rubrici: *Studii*, respectiv *Dicționar*. Amintim aici următoarele articole: Bogdan Mihai Dascălu, *Cafenele literare timișorene. I. Perioada interbelică*²⁶, Grațiela Benga-Țuțuianu, *Lirica lui Adrian Bodnaru – între geometrie și*

¹⁹ Este discutată poezia Anișoarei Odeanu din mai multe puncte de vedere ale criticii literare, de-a lungul timpului.

²⁰ Articolul evidențiază începuturile publicistice ale Doinei Peteanu (Anișoara Odeanu), cu referire la publicațiile lugojene, precum: „Primăvara Banatului”, „Semenicul” și „Răsunetul cultural”.

²¹ Analiza romanului *Călător în noaptea de ajun* și specificitatea nocturnă a acestuia, remarcându-se teme predilecte, singurătatea și izolarea.

²² Articolul aduce în discuție volumul coordonat de Eugen Beltechi și Gheorghe Luchescu, dedicat publicisticii Anișoarei Odeanu, autorul afirmând: „Constituit într-un adevărat eveniment editorial, volumul, exponențial pentru genul publicisticii literare, prin frumusețea expresiei, consistența informației și amplele conotații ideatice, ne oferă și câteva interesante incursiuni în universul muzicii, domeniu care i-a fost extrem de familiar scriitoarei lugojene”. (R.S.B., 2, 2012, 60)

²³ Studiul vizează activitatea publicistică a lui Camil Petrescu și a Anișoarei Odeanu în redacția publicației „Banatul românesc”, din Timișoara.

²⁴ Se menționează un volum mai puțin discutat, și anume: Gh. Luchescu, *Anișoara Odeanu*. Introducere de Mircea Popa, Cluj, Editura Napoca Star, 2001.

²⁵ Din nou se face referire la activitatea publicistică a Anișoarei Odeanu, luându-se în discuție volumul Doina Peteanu (Anișoara Odeanu), *Publicistică la „Viața”*. Ediție de Eugen Beltechi și Gheorghe Luchescu. Cuvânt înainte de Cornel Ungureanu, Timișoara, Editura Orizonturi universitare, 2009.

²⁶ Scriitorii și-au manifestat mereu dorința de apartenență la un anumit grup, la o anumită asociație. Așa au luat ființă diversele grupări culturale în spațiul timișorean al perioadei interbelice, precum „Altarul cărții”, locul preferat de manifestare artistică fiind cafeneaua.

*evoluție*²⁷, Crișu Dascălu, *Dicționarele literare. Posibilități și limite*²⁸, Doina Bogdan-Dascălu, *Scriitori români din Voivodina în lexicografia noastră*, Virginia Popovici, *Poezia română din Voivodina. Postmodernismul*²⁹.

La secțiunea *Istorie*, sunt menționate: Slobodan Bjelica, *O privire istoriografică sârbească asupra chestiunii Banatului (1914-1920)*, Alexandru Kósa, *Organizarea militară în Banatul medieval (secolul al XV-lea)*, Silviu Oța, *Accesorii vestimentare descoperite în cetăți din Banat*.

Secțiunea *Cronică*: Crișu Dascălu, *Ex libris*, Dana Nicoleta Popescu, *Zrenianin, a doua oară*.

Recenzii: Nicu Ciobanu, *A fost odată „Libertatea”*, Zrenianin, Editura ICRV, 2013, 125 p. (Delia Badea); *Društveno-humanističkii ogledi / Eseuri socio-umaniste*, Novi Sad, 2013, 247 p. (Delia Badea); Ioan Hațegan, *Dicționar istoric al așezărilor din Banat secolele XI-XX. Atestări documentare și cartografice*, Timișoara, Editura Artpress/Editura Banatul, 2013, 420 p. (Alexandru Kósa); Dorin Murariu, *Pora*, Timișoara, Editura Eurostampa, 2013, 168 p. (Dana Nicoleta Popescu); „Piramida”, II-III, 2012-2013, nr. 6. Număr omagial Costa Roșu (Dana Nicoleta Popescu); Ljubica Rajkić, *Vasko Popa. Stringența unei integrale în limba română*. Prefață de Cornel Ungureanu, Zrenianin, Editura ICRV, 2012, 202 p. (GrațIELa Benga-Țuțuiianu); Alexandru Tietz, *Scrisori de la sălaș*. Ediție critică, studiu introductiv, tabel cronologic, notă asupra ediției, addenda și corrigenda, note și glosar de Bogdan Mihai Dascălu. Prefață de Crișu Dascălu. Postfață de Doina Bogdan-Dascălu, Timișoara, Editura David Press Print, 2013, 160 p. (GrațIELa Benga-Țuțuiianu); Igor Ungur, Camelia Bugar, Alina Iorga, Todor Doru Ursu, Diana Ocolișan, *Cinci ani de activitate 2008-2012*, Zrenianin, Editura ICRV, 2012, 176 p. (Dana Nicoleta Popescu).

Numerele în discuție ale revistei sunt consistente, bogate în informații culturale bine documentate, păstrând bine-cunoscuta rigurozitate științifică, precum și nivelul valoric al studiilor și articolelor.

Așadar, „Revista de Studii Banatice” valorifică diverse contribuții științifice referitoare la domeniile uman și social, elaborate de specialiști în disciplinele respective, promovând ideea de unitate în diversitate. Studiile, articolele și cercetările științifice întreprinse oferă publicului cititor bogate informații, fiind centrate pe fenomenul cultural actual. Acestea sunt însoțite de rezumate în limbi de circulație internațională, engleză, germană și franceză, note și bibliografia aferentă.

Revista reprezintă o adevărată carte de vizită și reflectă activitatea științifică și editorială a cercetătorilor Institutului de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, dar și a colaboratorilor din diverse instituții, atât din țară, cât și din străinătate.

Astfel, „Revista de Studii Banatice” își reconfirmă renumele și locul câștigat între publicațiile academice românești.

Bibliografie

„Revista de Studii Banatice” (R.S.B.), an I-IV, 2010-2013

²⁷ Studiul este structurat astfel: *Experiment și tehnică poetică, De la șoc la echivoc, O lume (poetică) fără hotar*.

²⁸ Autorul identifică principalele funcții ale oricărui dicționar literar: *de informare, de corectare și de actualizare*, iar funcțiile pe care nu și le poate asuma (limitele) sunt: *funcția axiologică și funcția interpretativă*. (R.S.B., 2013, 29-30).

²⁹ Sunt amintiți poeții: Ioan Flora, Pavel Gătăianțu, Nicu Ciobanu, Ioan Baba, Petru Cărdu.

